

Národní park Šumava - byl vyhlášen vládním

nařízením č. 163/1991 Sb. v roce 1991. Svoji rozlohou, která činí 69 030 ha, je největším národním parkem nejen v České republice, ale i v celé střední Evropě. Zahrnuje nejkrásnější a nejcennější partie Šumavy. Rozkládá

se podél státní hranice se SRN a Rakouskem od Železné Rudy po Zvonkovou u Lipenské přehradní nádrže. Jeho předpolím je Chráněná krajinná oblast Šumava, která byla vyhlášena v roce 1963 a na bavorské straně sousedí s Národním parkem Bavorský les, který po rozšíření v roce 1996 má mít rozlohu 23 000 ha. Tato tři území tvoří jednotný, v Evropě jedinečný přírodní celek, který UNESCO vyhlásilo v r. 1990 za biosférickou rezervaci a tvoří takzvanou "Zelenou střechu Evropy".

Základní charakteristika Národního parku Šumava - NP Šumava se rozkládá v nadmořské

výšce mezi 600 m n. m. (údolí Otavy u Rejštejna) a 1378 m n. m. (vrchol Plechého - nejvyšší hory české části Šumavy). Nejvyšší horou Šumavy a Bavorského lesa je Velký Javor - 1456 m n. m.

Šumavské klima je velmi drsné - průměrná roční teplota je od 3,5 - do 6,5 stupňů C, srážkově bohaté - průměrné roční srážky od 800 mm do 1600 mm. Šumava je jedním z nejstarších pohoří Evropy, je tvořena rulami, svory, granity a mnoha jinými horninami. Je to lesnaté pohoří s rozsáhlými náhorními plochami, které se na Šumavě nazývají pláněmi. Jsou to ploché územní celky zčásti bezlesé, nacházející se v nadmořské výšce od 800 m n. m. (Kochánovské pláně) po 1250 m n. m. (Modravské pláně). Na těchto šumavských pláních se nacházejí nejcennější území - rašeliniště vrchovištního typu, kterým se říká slatě. Na některých z nich jsou zachovalá rašelinná jezírka. Pro veřejnost je přístupná Tříjezerní slat' nad Srním, Jezerní slat' u Horské Kvildy a Chalupská slat' u Svinné Lady. Největší komplex slatí na Šumavě - Modravské slatě o rozloze 3615 ha je pro veřejnost zatím nepřístupný, protože se jedná o jedinečné přírodní útvary, které jsou nejvíce zranitelné přítomností člověka. Z těchto plání pak vystupují jednotlivé vrcholy nejvyšších hor nebo se naopak zařezávají hluboká údolí potoků a řek (údolí Křemelné, údolí Vydry). V době ledové vznikla ledovcová jezera a kary, které jsou pozůstatkem kontinentálního zalednění zasahující na naše území od jihu, z oblasti dnešních Alp. Na české straně je pět jezer, z nichž dvě největší - Černé a Čertovo jsou v Chráněné krajinné oblasti Šumavy v Královském hvozdu a další Plešné jezero, Prášilské jezero a jezero Laka na území NP. Na bavorské straně se pak nacházejí tři - pod Velkým Javorem Velké a Malé javorské jezero a pod Roklanem Roklanské jezero. Všechna tato jezera jsou pro návštěvníky přístupná a jsou hojně navštěvovaná. V údolí Vltavy, jižně od Volar, se rozkládá největší údolní rašeliniště - Mrtvý luh v nadmořské výšce 740 m. Návštěvník Šumavy může toto údolní rašeliniště shlédnout pouze při splouvání Vltavy od Soumarského mostu.

Poslání Národního parku - je uchování,

zlepšení a ochrana nejcennějších lokalit. Jedná se především o lokality, kde se zachovala původní divoká nebo tomuto stavu blízká příroda. NP pak klade za cíl přísnou ochranu volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, zachování typického vzhledu krajiny, naplňování vědeckých i výchovných cílů. Důležitou funkcí NP je i jeho zpřístupnění pro turistiku a rekreaci, které však nebudou zhoršovat životní prostředí. Z tohoto důvodu byl v NP stanoven systém chráněných lokalit (zón) s řadou omezení pro návštěvníky. Národní park je pak rozdělen do tří zón a klidových území.

1. zóna: (přísná přírodní) zahrnuje nejcennější území s nejvýznamnějšími přírodními hodnotami. Je zde omezen zásah člověka na nejmenší míru a návštěvníkům je vstup povolen pouze po vyznačených turistických trasách. Hranice 1. zóny jsou v terénu vyznačeny červenými pruhy na hraničních stromech a tabulemi 1. zóna NP. Tato území tvoří asi 13 % z celkové rozlohy NP.

2. zóna: (řízená přírodní) je území s významnými přírodními hodnotami, které ovlivnil člověk svou činností a hospodařením. V této zóně probíhá hospodářská činnost, jejíž cílem je udržení přírodní rovnováhy s co nejširší druhovou rozmanitostí a postupné přiblížení lesních ekosystémů přirozeným společenstvím. Tato zóna je využívána k turistice a k rekreaci, pokud nejsou v rozporu s posláními NP. Pohyb návštěvníků zde není omezen, ovšem za dodržování zásad ochrany přírody a návštěvního řádu. Rozloha této zóny činí 82% z plochy NP.

3. zóna: (okrajová) je území člověkem značně pozměněné a zahrnuje střediska soustředěné zástavby. Tato zóna je určena k trvalému bydlení, pro služby, zemědělství, turistiku, rekreaci při dodržování zásad ochrany přírody.

Klidová území zahrnují nejcennější území NP z hlediska ochrany živočichů citlivých na přítomnost člověka a ochrany přirozeného rostlinného pokryvu před nadměrným poškozováním. Vstup do těchto území je povolen pouze po značených turistických trasách. Jejich hranice jsou v terénu vyznačeny tabulemi. Příkladem klidového území, kam obyčejný smrtelník by neměl vkročit, je kaňon Křemelné a to od jejího soutoku s Otavou u Čenkovi pily až po most pod bývalými Stodůlkami.

Turistika - celý NP je protkán sítí turistických tras, cyklotras i lyžařských stop, které návštěvníka zavedou do těch nejkrásnějších míst Šumavy. Jsou v terénu velmi dobře značené a zakreslené v novějších vydáních turistických map (od r.1996).

Trasy pro pěší turisty jsou vyznačeny běžným turistickým pásovým značením, které provedli členové KČT spolu s pracovníky NP. Jejich délka je 467 km.

Trasy pro cykloturistiku vedou převážně po zpevněných komunikacích, ať již veřejných nebo účelových. Zde je potřeba počítat s provozem vozidel zajišťujících hospodářskou činnost a dodržovat pravidla silničního provozu. V terénu jsou cyklotrasy vyznačeny dřevěnými směrovkami. K dispozici jsou cyklistům i samostatné informační materiály - Cyklotrasy v Národním parku Šumava, které je možné získat ve všech informačních

střediscích. Celkem je na území NP 246 km cyklotras mimo veřejné komunikace.

Ekologická autobusová linka po Národním parku Šumava je určena především pro vyznavače pěší turistiky, ale je možno ji kombinovat s cykloturistikou i autoturistikou.

Lyžařské trasy jejichž délka činí 313 km a jsou v době od 15.12. do 31.3. z převážné části strojově upravovány. Tuto úpravu provádějí obce za finančního příspěví NP. V terénu jsou vyznačeny dřevěnými směrůvkami a piktogramy a vedou většinou po letních turistických trasách. Správa NP rovněž vydala samostatné informační materiály - Lyžařské trasy v Národním parku Šumava. Pro příznivce sjezdového lyžování jsou na Šumavě připravena známá lyžařská centra na Churáňově a na Špičáku. Pro méně náročné je možné doporučit též sjezdovky na Srní, Modravě, Strážném, Nové Huti, Lipnu, Kubově Huti, Hojsově Stráži, v Hartmanicích na Hamižné, nebo v Kašperských Horách a jinde. Provoz na sjezdovkách je však silně závislý na sněhových podmínkách a tak před odjezdem na hory je vhodné se informovat o aktuální situaci např. na Internetové adrese: www.snih.iqnet.cz

V NP Šumava jsou také trasy pro vodáky a jejich délka je 59 km a nalézají se na řece Otavě a na řece Vltavě Otava - je splavná od Čeňkovy Pily po Rejštejnu v době od 15.3. do 31.10. Křemelná - je pro vodáky celoročně uzavřena Vltava - je sjízdná na jaře v úseku Borová Lada - Lenora od 15.3. do 31.5. a v letních měsících v úseku Lenora - Soumarský most - Nová Pec v době od 1.6. do 31.10.

Kromě těchto uvedených tras mají možnost návštěvníci NP shlédnout i přírodní naučné stezky - Stifterův okruh, Medvědí stezka, Chalupská slat', Boubínský prales, Churáňovsko, Povydrří, Tříjezerní slat', Hamižná hora, Vchynicko-tetovský plavební kanál, Nýrsko a Železnorudsko, kde najdete všude místopisné informace i informace o Národním parku Šumava.

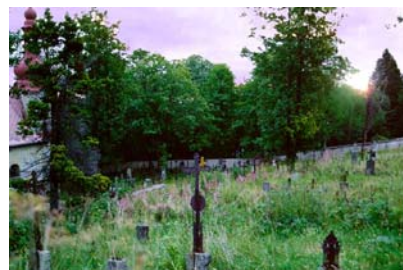
Každým rokem přijíždí do oblasti NP a CHKO Šumava čím dál tím více turistů. Oproti roku 1998 byl zaznamenán téměř stoprocentní nárůst v počtu návštěvníků. Bylo zaznamenáno téměř 2 milionů lidí jen za letní sezónu 1999. Nejvíce převažovali lidé, kteří navštívili oblast jen na jeden či dva dny, a tak výsledný efekt v porovnání tržeb u majitelů penzionů, pohostinství a rekreačních zařízení, zaznamenal naopak pokles oproti roku předcházejícímu.

Naopak velice prosperující oblastí je prodej levných cigaret a alkoholu, pro který si jezdí němečtí turisté i několikrát denně. Avšak jak se zdá nejvíce prosperují asijsí obchodníci, kteří se svým „značkovým“ zbožím doslova zaplavili Železnou Rudu a Alžbětín. Dokázali vytlačit např. i pekárnu a prodejny potravin. Nepomáhají policejní zátahy, ani konfiskace ilegálního zboží a vietnamští obchodníci již skupili nemovitosti v centru města. Tam, kde bylo možné dříve koupit chleba a mléko, si můžete koupit třeba hodinky nebo trpaslíka vystrkujícího na Vás pozadí. Další prosperující oblastí je sexturistika, která je tentokrát v režii především občanů bývalého SSSR. Díky nepříznivé poloze mimo hlavní silniční tahy je Šumava ušetřena od kamionové dopravy. Na hraničních přechodech ve Sv.Kateřině, Železně Rudě a Strážném

nejsou proto typické několikahodinové fronty aut čekajících na odbavení. I zde se však setkáváme s individuálním nadměrným dovozem ojetých aut, který se neomezil ani se zvyšujícím se clem. Počet dovezených aut stoupá, avšak nahlašovaná cena do celní deklarace již několikátým rokem klesá....

Šumava by se na první pohled mohla zdát velice vhodným prostředím pro agroturistiku. Se svou velkou rozlohou luk a pastvin je takřka předurčená ke vzniku ekoagrofarmu. Skutečnost je však jiná. První soukromé farmy vznikají vlastně až v r. 1995! A důvod? Vedení Národního parku! Tento problém zjevně pramení z počátku 90. let po pádu železné opony, kdy někteří z šumavských ochranářů zarytě hlásali na všechny strany: „Teď už musíme dát šumavské přírodě šanci a prostor ke svému rozvoji!“ Měli tím na mysli naprostý útlum zemědělství na území bývalé CHKOŠ odvolávající se přitom na destruktivní vlivy socialistického zemědělství. Jedním z nejvěrnějších propagátorů této myšlenky byl (a asi částečně stále je) Pavel Hubený, který ve svých sentimentálních, rádoby odborných článcích o ochraně přírody neúnavně prosazoval jakési „zdivočení přírody na Šumavě“, čímž měl na mysli ponechat zdejší krajinu napospas samu sobě, bez zásahů lidské ruky. Úspěšné vylidnění, které se nepodařilo za čtyřicet let existence železné opony mělo být paradoxně dokonáno Národním parkem. Některé zbytky horských luk byly s ohledem na výskyt vzácných druhů a cenných rostlinných společenstev zařazeny do I. zóny, aby se zcela vyloučilo zničení lokalit zástavbou nebo poškození turisty. Ukazuje se však, že se jedná o zčásti vitální populace druhů, které se dochovaly na bývalých pastevních plochách

obhospodařovaných pouze do r. 1945 a které nepodlehly zářstu dřevinami ani agresivními bylinami aktivně se šířícími po útlumu pastvy a kosení (cábrna, třtina chloupkatá, medyněk měkký, psineček tenký, metlice trsnatá, rdesno hadí kořen - na úkor konkurenčně slabších druhů jako jsou např. smilka tuhá, jestřábník oranžový, rozrazil lékařský aj.). V dobách předválečných každý šumavský sedlák dobře věděl, co všechno pastva obnáší, které rostliny se pastvou rozšiřují a které jsou naopak potlačovány (viz dochované lidové názvy rostlin ze Šumavy). Chybné kroky profesionálních ochránců lze snad jen vysvětlit jejich neprofesionalitou v oblasti ochrany

životního prostředí, neboť většina zaměstnanců absolvovala vysokou školu lesnickou a nebo žádnou. „Parkeři“, jak se jim na Šumavě říká, prý rozumějí lesu. Avšak i o této schopnosti obyvatelstvo zapochybovalo, o čemž hovoří nejprve ponechání přemnožení kůrovce a pak následně bezhlavé kácení v oblasti Trojmezního pralesu a Modravy, (I. zóna NP, tudíž bezzásahová), které vyvolalo protestní akce (viz. letošní léto a připoutání lidí ke stromům řetězy). Vzniklé holiny v nadmořské výšce nad 1000 m n. m. se budou jen velice těžce zacelovat, pokud se vůbec kdy zacelí. Eroze půdy a degradace je v oblasti s takto vysokými srážkami opravdu rychlá...

Po roce 1992 se do vedení NP dostali někteří střízliví a rozumní lidé se zdravým selským rozumem, kteří si velmi dobře uvědomovali, co by toto zdívčení přírody pro šumavskou krajinu znamenalo. Díky nim byla do plánů péče o krajinu v NPS (po r. 1992) zakomponována podpora rozvoje citlivého zemědělského využívání druhotného bezlesí - tj. extenzivní pastva, kosení nebo mulčování bez použití herbicidů a hnojiv. V současné době probíhá aktualizace těchto plánů péče a hlavní důraz je kladen na rozvoj ekologického zemědělství. Bohužel však na vedoucích místech, a nebo na místech, kde se rozhoduje o povolování dalších ekofare, převládají technokratičtí vládcové se smyslem spíše pro těžbu dřeva, než pro pastvu dobytka. Tento po staletí ověřený, citlivý a extenzivní způsob pastvy, který však bohužel zcela převládali komunističtí „hospodáři“ a nahradili ho svými nesmyslně odvozenými a zkulturněnými loukami. Na takto zkulturněných loukách se dnes již prakticky nedají najít žádné zákonem chráněné luční druhy, leda při nezrekultivovaných okrajích pozemků, kde však jejich populace spíše živoří. Tam, kde se jen neuvěřitelnou houževnatostí vlastníků pozemků, navrácených v restituci, povedlo prosadit pasení dobytka se na spásaných plochách z chráněných rostlin bohatě rozrůstá arnika, objevují se mladé růžice všivce lesního, tučnice obecné i hořce panonského. Tedy přesně těch rostlin, které nesnášejí zastíněný porost, potřebují ke svému rozvoji narušený travní drn a dobytek vůbec nešmakují. Podobnou strategií se vyznačují také naše luční orchideje (vemeniček zelený, prstnatec májový, běloprstka horská atd.), jejichž květenstvím se dobytek také úspěšně vyhýbá, takže rostliny mohou produkovat značné množství semen.

V současné době mají zemědělci možnost čerpat dotace na údržbu krajiny nejen z dotačních titulů Ministerstva zemědělství, ale i z dotací Ministerstva životního prostředí přes tzv. Programy péče o krajinu. Jde o finance, které MŽP zasílá na Správu NP a ta je dle potřeby přiděluje na obhospodařování zvláště cenných lokalit, které vyžadují speciální management (např. ruční kosení orchidejové louky atd.

I přes tyto nesporné pozitivní výsledky se setkáváme u kašperskohorských i vimperských ochranářů s negativním postojem k povolování další pastvy a to nejen v I.zóně, ale i v nejnižší zóně CHKO! Všichni společně argumentují dogmatem, že první zóny jsou zcela bezzásahové! Výrok „No co by tomu lidi řekli, kdyby viděli pasoucí se dobytek v první zóně, hned by se bouřili, že oni tam nemůžou a dobytek jo“, považují za zcela

neprofesionální. Těžká technika pro těžbu dřeva je patrně zcela neškodná.

V těchto dnech se například projednává návrh územního plánu pro Kašperské Hory. V těsném sousedství zastavěného území se nalézají pozemky, na kterých majitel chtěl postavit ekofarmu. Pozemky jsou na území CHKO, bez biokoridorů pro zvěř, bez nevylišených biocenter a jinak vyčleněných biocenter místního významu. Dle vyjádření všech dotčených orgánů nestojí v zařazení do územního plánu nic v cestě. Radní tento návrh také vítají. Avšak v tento okamžik na scénu vstupuje Pavel Hubený (vedoucí útvaru CHKO v Sušici) se svými názory na „zdívčení přírody“. Na žádost o vyjádření k možnosti výstavby ekofarmy, od majitele pozemků, odpovídá záporně a argumentuje tím, že pozemky jsou ponechány přirozenému vývoji, se zvláště chráněnými druhy rostlin jako je *Dactylorhiza majalis*, lokalita je pohledově exponována a na závěr tvrdí, že dotyčné pozemky jsou zařazeny do II. zóny CHKO. Majitel pozemků postupně vyvrací jednotlivé argumenty tohoto pana vedoucího útvaru CHKO. Pozve na své pozemky pracovníky z botanické zahrady Univerzity Karlovy, kteří nejen že nenaleznou ani jediný exemplář zmiňované *Dactylorhiza majalis*, ale ani jiné chráněné rostliny. Naopak se ukáže, že na zmiňovaných pozemcích se pravidelně seče. Že by se pan vedoucí na pozemcích nebyl ani podívat a řešil případ od svého zeleného stolu? Majitel též poukáže na skutečnost pouhého návrhu zonace CHKO a tudíž na nevhodnost posuzování podle kritérií, která nejsou v platnosti. Na tyto argumenty pan vedoucí útvaru nereaguje a nadále tvrdošijně zastává názor, že je nevhodné umisťovat stavbu do volné krajiny a na připomínky, že to zákon o chráněných územích povoluje (...pro zemědělské a lesnické účely) a že zemědělské usedlosti tohoto typu od nepaměti patří ke koloritu šumavské přírody (viz. Královácké dvorce), již neslyší.

Pokud se zeptáte místních obyvatel, jak se dívají na pracovníky NP a CHKO, dostanete většinou dosti peprné odpovědi, které zde nemohu reprodukovat. Uvedu však jeden příklad za všechny, který se nedávno objevil v diskusním fóru na internetové adrese <http://www.sumavanet.cz/diskuse/>: „Nic se tady nezměnilo, před '89 si tady rajtovali v gazicích péesáci a dneska jsou to parkeři v nisanech a KIA. Jo to víte, to je novodobá šlechta“. V oblasti výstavby či těžbě dřeva počínání Národního parku skutečně připomíná feudalismus. Jak jinak s vysvětlit povolení stavby stožáru na Huťské hoře, který převyšuje okolní stromy o 30 m, povolení vykácet přes 100 listnatých stromů překážejících stavbě dvouhájovny na Dobré Vodě (pro pracovníky NP), povolení stavby informačního centra NP na cestě k Prášílskému jezeru zcela mimo zástavbu... Všichni jsme si rovni, ale někteří jsou si rovnější!

Napsal: [Marcel Potužák](#)